

ראש השנה כה: (תחילת הפרק) עד כו: (משנה)

ביאורים

אין עד נעשה דיין: מי שהעיד על מעשה שראה, אינו יכול לשמש כדיין על אותו מעשה.
 ר' טרפון ור' עקיבא נחלקו האם בדיני נפשות אף עד הרואה אינו נעשה דיין. כלומר, דיין שראה מעשה שחייבים עליו מיתה, אין הוא יכול להצטרף עם חבריו הדיינים לדון על אותו מעשה, אף אם הוא לא העיד בפניהם על אותו מעשה.
 לדעת חלק מן הראשונים, אף בדיני ממונות עד הרואה יכול להיות דיין רק אם ראה ממילא, אבל כשהתכוון בשעת ראייתו להיות עד בדבר שוב אינו נעשה דיין. אולם רוב הראשונים חולקים וסוברים, שכוונתו להעיד אינה פוסלתו מלהיות דיין. במקום שמן התורה אין צורך בעדים, וחכמים הם שהצריכו עדים, אפילו עד המעיד נעשה דיין.

משנה

לא הספיקו לקדש

ראו ב"ד וכל העם את הלבנה ולא הספיקו להכריז "מקודש": אינו מקודש (למרות שהדבר התפרסם).

נחקרו העדים אך לא הספיקו להכריז "מקודש": אינו מקודש. (גם כשהדיין החל ביום, הקידוש חייב להיות גם כן ביום)

ב"ד שראה את הלבנה

ב"ד שראו את הלבנה: יעמדו שנים מהב"ד ויעידו בפני 3 מהב"ד.

ראו 3 מחברי ב"ד את הלבנה: יעמדו שנים ויעידו בפני השלישי ובפני עוד שנים.

דוקא כשראו בלילה. אבל אם ראו ביום – יקדשו ע"פ ראייתם (כי ראיית הירח לא פחותה משמיעת עדות).

המשנה קובעת שעד נעשה דיין

ר' טרפון (שסבר בדיני נפשות - עד נעשה דיין): פשוט שיסבור בעדות החודש - עד נעשה דיין.

אבל גם ר"ע (שסבר בדיני נפשות - אין עד נעשה דיין): ייתכן שיסבור בעדות החודש - עד נעשה דיין. (כיוון שבדיני נפשות יש דרישה מיוחדת שיוכל להפך בזכותו)

החידוש הוא שאין דיין יחיד? נאמן לקבל עדות החודש. (בניגוד לדיני ממונות, ששם מומחה לרבים רשאי לדון לבד) המקור: 'אֵלֶּיךָ אֵלֶּיךָ אֵלֶּיךָ... הַחֹדֶשׁ הַזֶּה כָּכָה' - משה לבדו לא כשר! (ר' תוס')

משנה

אלו שופרות כשרים?

ת"ק: כל השופרות, חוץ משל פרה. (כי של פרה קרוי 'קרן')

ר' יוסי: כל השופרות וגם של פרה. (כל השופרות נקראות 'קרן')

הסיבות שבגללם חולקים חכמים על ר' יוסי:

א. כל השופרות נקראות גם 'קרן' וגם 'שופר', - של פרה קרוי רק 'קרן'. (תגובת ר"י: גם של פרה קרוי שופר שנאמר - 'וּתְשִׁיבָהּ אֵלֶיךָ שֶׁנֶּאֱמַר')

ב. אין קטיגור נעשה סניגור, ולכן של פרה פסול כיוון שהוא מזכיר את עגל הזהב. (תגובת ר"י: דין זה תקף רק בדברים שנעשים בפנים. תגובת חכמים: שופר בא לזיכרון ולכן נחשב כנעשה בפנים)

ג. של פרה עשוי שכבות שכבות ונראה ככמה שופרות, והתורה הקפידה על שופר אחד. (תגובת ר"י: כיוון שהוא מחובר הוא נחשב אחד)

חכמים השקיעו מאמצים ללמוד את פירושה השונה של המילים. לצורך כך הם הקשיבו לאנשים שונים מתרבויות שונות. בדרך זאת הם למדו ביטויים חדשים שעזרו להם להבין פסוקים, מילים מהמשנה, וכן את משמעותם העמוקה של החפצים.